

УДК 007:304:070

ДЕІСТОРИЗАЦІЯ СВІДОМОСТІ ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ МАНІПУЛЯТИВНИХ ІДЕОЛОГЕМ У СУЧАСНІЙ ПУБЛІЦИСТИЦІ

Тарас Лильо

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна, e-mail: tylio@ukr.net*

Розглянуто способи маніпуляції історичною пам'яттю в сучасних ЗМІ та специфіку створення маніпулятивних ідеологем на ґрунті деісторизації свідомості.

Ключові слова: журналістика, публіцистика, ідеологема, маніпуляція, деісторизація, шовінізм сучасності, історична правда, політична коректність, історична амнезія.

Коли під час Пунічних воєн Ганнібалу, який перебував з військом у таборі на території Італії, кинули через вал голову його брата Гаструбала, він нібито сказав, що “йому тепер відома доля Карфагена” [1; 379]. Варварство цього вчинку можна пояснити ненавистю римського населення до пунійців, однак він різко суперечить Ганнібаловому способу ведення війни. Згідно зі свідченнями навіть ворогів, Ганнібал ніколи не забував основного правила, яке колись висловив його батько Гамількар: “Я живу в мирі з мертвими”. Вчинок римлян є не просто епізодом, а тактикою, яку в різних модифікаціях застосовують у сучасних комунікаційних протистояннях, що, як відомо, мають чітко виражені переваги у порівнянні зі скерованими на суто фізичне знищення війнами. Ефективність таких воєн у асиметричній поведінці ворога, який цинічно порушує елементарні правила протистояння.

Описаний вище епізод можна легко екстраполювати на розгорнуту в ЗМІ війну з 8 мільйонами жертв Голодомору в Україні 1932-1933 років, але мова не тільки про мертвих. Ця війна є лише елементом масштабної акції — деісторизації свідомості насамперед тих, хто вижив, та їхніх нащадків. Відчуваючи слабкість своєї сили перед нашим терпінням та здатністю виживати й жити, медіаавтори сучасного кліюциду розпочали хронологічну війну, об'єктом якої є “не інтерпретація поточних подій, а інтерпретація характеру цивілізаційних процесів. Можна сказати, що це війни за минуле, хоча насправді всі війни тривають за майбутнє. Прикладом застосування цього виду зброї є закидання в масову свідомість деструктивних вигадок про те, що “слов'яни” означає “раби”, що трипільці були семітами, що Україна — це “окраїна”, яка завжди була прохідним двором, що наша історія — це історія ворожнечі та взаємознищення українців, що расові відмінності — це расизм, що наша наука і духовність — це

постійні запозичування якщо не із Заходу, то зі Сходу... Хронологічна зброя дає змогу тримати людину в покорі шляхом переконання в тому, що її батьки, діди і прадіди завжди були рабами, тож їй не залишається нічого іншого, як змиритися і самій все життя бути рабом” [2].

Мета статті — показати специфіку основних ідеологем, що їх ЗМІ використовують для деісторизації свідомості сучасної людини.

Для публіцистики історія — це сфера аксіологічного досвіду, що творить емпірично доступні засади ідентифікації зла. Вона є потужним аргументаційним середовищем для обґрунтування того, що називаємо національною правдою. Відомо, що в процесі національної ідентифікації однією з найважливіших є категорія слави, яку передовсім фіксує історія. Можливість звернення до золотого віку нації спроможна відновити втрачений у сьогоденні статус народу. Там, де поширюється політика деісторизації свідомості, там легко експериментувати, маніпулювати. Саме тому для маніпулятора історія таїть небезпеку. Щоб реалізувати якийсь експеримент, необхідно очистити людство чи окреме суспільство від глибинних пластів ідентифікації, розмити, переписати їх, деактуалізувати, аби легше скеровувати поведінку людини у прагматичний простір тимчасової вигоди.

Саме цим скористалися тоталітарні режими (нацизм, більшовизм) ХХ століття, яким фактично вдалося зробити зі свого шаленства систему квазікультури і ЗМІ. Вони залишили нам досвід подвійної стратегії мас-медіа. Суть першої фази цієї стратегії в дезінтеграції і дестабілізації свідомості, яка має бути підкорена (пермісивізм, релятивізм, песимізм, нігілізм). Другу фазу визначає інтеграція підкореної, позбавленої справжніх зв'язків з досвідом, критеріями зла і добра свідомості на новому ґрунті “стабілізації”. Цьому протистоять традиції, історична свідомість. Як зауважує Кшиштоф Зануссі, суспільства, які мають глибші коріння, глибшу культуру, асимілюються не так швидко. “У Франції чи Італії Mc Donald’s не такий популярний... Навіть звичайний француз гордиться цією американською їжею, бо має більші смакові потреби, ніж їх може задовольнити гамбургер з хімічними приправами...” [3; 24]. Інакше кажучи, Mc Donald’s перемагає в горизонтальному суспільстві, а де є глибокі традиції, рефлексії над ними завдяки інформаційній мобільності народу, — там у нього шансів обмаль.

Розглянемо кілька способів маніпуляцій національною пам’яттю.

Зміщення аргументаційних акцентів. Суть цього методу полягає у тому, що проблему пам’яті підпорядковують економічній доцільності або юридичній процедурі. Спрацьовує ідеологема — “пам’ятати — це дуже дорого”, яка гармонійно накладається на світоглядну тенденцію, що її головний редактор французького журналу “Le Débat” Марселем Гоше пов’язує з тріумфом матеріалізму: “У час, коли політичний марксизм повністю зазнав краху, ідеологія марксизму як спосіб пояснення світу перемагає. Економізм став домінантою мислення...” [4; 132]. На його думку, згадана тенденція охопила світ, тому категоричне контрастування світу за принципом “ліберальний Захід” — “комуністичні чи посткомуністичні країни” є безпідставне.

Типовим прикладом такої маніпуляції є репортаж про будівництво меморіального комплексу жертв Голодомору в Києві Андрія Сайчука (програма “Подорож тижня”, телеканал “Інтер”, 16 листопада 2008 року). Після детальної калькуляції фінансових витрат з українського бюджету та їх порівнянь з ви-

траченими коштами під час зведення схожих споруд в Німеччині, США та Ізраїлі, автор наводить глядача на думку про недоцільність таких капіталовкладень, та ще й у період кризи...

Тема Голодомору 1932–1933 років є серйозним викликом не тільки для сумління політиків, а й для журналістської совісті — категорії, якій знайшли прозорий замітник — професіоналізм. Професіоналізм — поняття важливе, але набуває сенсу лише тоді, коли є похідним не тільки від знань та умінь, але й від сумління. Систему етноциду українців 80 років тому створили професіонали — Каганович, Сталін, а його наслідки професійно сфальшувало слово журналістів Дюранті, Лайонса, Кольцова...

Писати про смерть — нелегко. А про смерть мільйонів — і поготів. Журналіст чи публіцист, який ставить собі за мету відчувати бодай дециму того, що відчували мільйони українців 1933-го, має пройти довгу дистанцію, відшукати справжню ієрархію речей. На цьому шляху він може лише наблизитися до суті страждання. А це вимагає смирення, відмови від спокус арбітрально, зверхньо критикувати ті ж великі затрати на зведення Меморіалу жертв Голодомору... бо його справжня ціна — мільйони життів, бо пам'яті завжди менше, ніж терпіння.

Смирення потрібне і для того, аби не блокувати поняття етноциду рамками юридичної процедури шляхом строгої інтерпретації визначення геноциду, поданого в Конвенції ООН 1948 року. Право неможливо відокремити від історії. Водночас “право не може стояти поруч із такими духовними цінностями, як наукова істина, моральна досконалість, релігійна святиня...” [5; 109]. Сьогодні етноцид — проблема не правова. Це — тест на моральну досконалість людини і світу. Цей тест дуже непростий, і першим його мають пройти журналісти. Поняття *геноцид* потребує ширшого потрактування. Як зауважує американський історик Норман Наймарк, ще кілька років тому ніхто не говорив про комуністичний геноцид. “Під ним я маю на увазі геноцид у Радянському Союзі чи геноцид Мао Цзедуна. Недавно опубліковано чудове дослідження, яке показує, що наприкінці 1950-х років близько 45-ти мільйонів людей було вбито чи загинуло від голоду під час великої колективізації у Китаї. Геноцид у Камбоджі забрав життя майже двох мільйонів громадян із восьмимільйонного населення. Хіба це не геноцид? Подумаймо про цю проблему, розкриймо її, адже йдеться про страхотливі злочини в історії людства. Чому ми маємо перетворювати кілька визначних випадків геноциду на «закритий клуб»? [6].

Сприяння історичній амнезії. Такий спосіб польський дослідник Мацей Лловецький трактує як один з найбільших гріхів ЗМІ: “Зв'язок амнезії в історичних оцінках й історичної амнезії з політичною маніпуляцією не підлягає сумніву. Пропагандистська асиметрія спричинила фальшивий поділ злочинів на такі, які мають нацистський родовід, і які не мають. Ті, що не мають родоводу нацистського, — це, передовсім, злочини більшовиків і їх послідовників. Ці злочини, як виявляється, можна виправдовувати, забувати “заради майбутнього” [7]. Сьогодні у деяких країнах посилюють антинацистське законодавство і водночас роблять спроби реабілітувати більшовизм. Навіть для прихильників радикального плюралізму є свої принципові межі. За ними починається перелік понять, до яких не можна застосувати двозначних критеріїв. Серед них, зокрема, нацизм і його уособлення — Адольф Гітлер, Йозеф Геббельс, Рудольф Гесс... Проте список таких однозначностей якось нелогічно обривають цинічні спроби виправдати і навіть канонізувати деяких більшовицьких організаторів

найбільшого масового вбивства ХХ століття — Лева Троцького, Володимира Леніна, Йосипа Сталіна, Лазаря Кагановича... Троцький першим декретував масові екзекуції населення і розстріли інакодумців, мілітаризував народне господарство. Один з перших концентраційних таборів (Соловки) організували саме більшовики. У них просто були вдячні учні...

Дослідники генези нацизму, зазвичай, зводять її до типової реакції на образу, позначену результатами Першої світової війни: Версальський мир — репарації — економічна криза. Таким чином оминають справжні джерела нацизму. Якби все залежало від скрутного становища Німеччини у 1920-х роках, малоймовірно, що був би аншлюс Австрії, напад на Польщу й СРСР. До того часу німці досягли чималих економічних успіхів: система соціальних гарантій, суспільна солідарність, ліквідація масового безробіття... Чому вони не стали панацеєю від агресивності?

Нацизм у Німеччині став бунтом колективізму, приступом групового інстинкту, який культура придушила в західному атомізованому суспільстві. В епоху Просвітництва людина стає не частиною чогось, а кимось нібито самодостатнім, з широкими правами щодо себе і світу. Слова Протагора про людину як міру всіх речей в Новий час набувають рис основної догми. Згодом такий індивідуум починає відчувати самотність, кризу життєвого проекту і протестує. Особа знову хоче бути гармонійною частиною природи, а не світу-машини. У такому світі якраз зародився європейський песимізм. Інакше кажучи, людина захотіла повернутися до Природи, стати частиною цілого. Цю потребу нацисти вчасно розпізнали й запропонували німцям повернутися до аріїв, до Риму, а згодом радикалізували і довели до абсурду. Отже, згаданий бунт треба виводити не з національної, а з ліберальної чи, точніше, системи цінностей Просвітництва. Саме тому нацизм виник на Заході, а не на Сході, де, на перший погляд, для цього було більше підстав. «Людина солідарна» традиційного суспільства не може виявляти такий симптом: національна спадковість традицій, цінностей вибудовує ритуали (і редути) стримування зла. І сьогодні історія має нас застерігати від прихованих диктаторів, які спочатку стають радикальними прихильниками безладної свободи людини, щоб згодом зійти на трон зі своєю програмою у статусі рятівника людства.

Підпорядкування історичної правди політичній коректності. У післявоєнній Європі небажання заглядати у передумови виникнення й утвердження нацизму має прикриття у вигляді ідеологем про те, що нібито “історія континенту веде до Аушвіца” [8; 55], що “історична пам’ять — середовище потенційно конфліктогенне”. Саме тому треба творити “нову Європу”, новий тип зорієнтованого в майбутнє європейця, який не звертається до історії, аби не будити старих демонів. Прихильники такого мислення нав’язують народам уневажнення своєї історії як найвищу форму самовизволення від ксенофобії та расизму, стверджуючи, що європейський народ може бути створений лише через автокритику національної пам’яті.

Французький публіцист Ален Фінкелькрот, автор програми “Repliques” на радіо “France Culture” називає цю тенденцію “шовінізмом сучасності”, за яким ніхто не має права звертатися до історії, аби черпати з неї те, що відрізняє корінних французів від громадян республіки — вихідців з північної чи чорної Африки. Така модель суспільної консолідації була апробована ще під час Великої французької революції. Тоді “французи зробили величезне зусилля, найбі-

льше з усіх, що їх коли-небудь робили народи, щоб відрізати себе від свого минулого й відокремити безоднею те, чим вони були, від того, чим вони бажали бути надалі. З цією метою вони вжили різних запобіжних заходів, аби не перенести чогось із минулого у своє нове становище; вони всіляко збиткували над собою, щоб тільки зробити себе несхожими на своїх батьків; одне слово, вони зробили все, аби стати невідомими” [9]. Спадкову систему скасували. Засуджували найменші натяки чи посилання на походження. Підставою для руйнування старого ладу було лише те, що цей лад нібито анахронічний.

Ален Фінкелькрот є автором книжки “Що з цією Францією?” [10], в якій актуалізує пов’язані з кризою національної пам’яті найнебезпечніші виклики. На думку автора, система освіти, яка уникає того, що відрізняє, стає інструментом декультурації молоді, промовляє до неї поза часом і простором, невідомо з якого місця на землі. Цілі пласти історії залишаються для молодих людей незрозумілими. Школа стала центром фрагментарної пам’яті, де науку історії замінили права людини, а контакт з минулим — шовінізм сучасності. Учням хочуть нав’язати огиду до помилок та злочинів минулого, а також переконання, що усе починається від сьогодні. Такий процес можна окреслити як “провінціалізація мислення”. Провінціалізм не просторовий, як звично ми вважаємо, а часовий. Про такий різновид провінціалізму казав Томас Еліот в есе про Вергілія ще 1944 року. “У нашій епосі, коли люди схильні більш ніж будь-коли плутати мудрість зі знанням, а знання з інформацією й намагаються вирішити всі життєві проблеми в термінах техніки, з’являється новий вид провінціалізму. Це провінціалізм не простору, а часу; для нього історія — це лише конфлікти людських відкриттів, які своє відслужили і були викинуті на смітник історії; для нього світ є винятково власністю живих, в якому мертві не беруть жодної участі” [11; 255].

Відмова від історії нібито має полегшити молодим арабам інтеграцію в країні, яка щоразу частіше просить вибачення за старі провини й обіцяє запровадження правдивої рівності. Іншими словами, відбувається зачистка середовища, в яке має інтегруватися чужинець. Іде “засипання глибин”, яке дає ілюзію мілізни, в якій чужинець не потоне, отримує шанс на екзистенційний комфорт. Їхня інтеграція, соціалізація є важливішим завданням, ніж вивчення класиків французької літератури. “Навіщо молодому арабові Паскаль чи Стендаль? Навіщо морочити йому голову столітньою чи тридцятилітньою війною, авантюрами між європейськими сусідами? Який сенс цього знання для майбутнього, яке маємо будувати разом? Зрештою, навіщо навіть молодим французам наповнювати свої голови інформацією, яка створює бар’єри між освіченими й неосвіченими. Демократія — це зрівнювання вниз” [10] — констатує автор книжки.

Проте не все так однозначно. У Франції яскраво виявляються суперечності ідеології відкритості. Формуючи бездомну свідомість, освітня система та ЗМІ поглиблюють ієрархізацію, яка спонтанно розвивається у професійному житті. Неосвічений молодий араб чи виходець з чорної Африки згодом може відчувати власну неспроможність перед участю у спільнотному житті. Він протестуватиме проти свого становища, атакуючи державні установи, школи й бібліотеки, які, за Фінкелькротом, стануть символом дискримінації.

У цьому контексті згадаймо підхід Кшиштофа Зануссі [3], який казав про критерії культурної інтеграції Європи так: кожен молодий варвар, який народжується в Європі, повинен навчитися, що таке Акрополь, хто такий Шекспір

і Дон Кіхот. Що більше цих знань у нашій свідомості, то більше ми є європейцями. Тоді ми оперуємо кодами, які нас єднують. Якщо нас всіх об'єднує Мікі Маус і Тарзан, тоді ми бідніємо, бо це — несправжні коди порозуміння.

Фінкелькрот питає, а як же бути з цілісністю суспільства? Як воно відчуває історію і культуру? Тут, на його думку, справи просуються дуже повільно. Готичні костели, замки і палаци з усіх епох, старі млини є об'єктом щоразу чисельніших візитів. Але це не справжнє зацікавлення історією. Стародавність стає модою. Культуру вийнято з хронології і поставлено на одній площині як предмет для пізнання. Це версія культури за відомим у Франції путівником *Michelin*, в якому варті уваги місцевості та місця подані за алфавітом і позначені певною кількістю зірочок, як готелі. Так ставлення до культури відривається від історії, від змісту. Ставлення до минулого, яке колись було пов'язане з патріотичними почуттями, втратило характер спільотної ідентифікації. Вона стала індивідуалістичною та гедоністичною. Національне минуле втратило педагогічну силу.

Сучасна Європа — це процес, суть якого у втечі вперед, але ця втеча позбавлена фундаменту. Сучасна Європа прагне визначити себе за допомогою не свого минулого, а через його відкидання, тільки через права людини... У такому контексті з'являється ще одна ідеологема — **Європа не може мати кордонів**. Спрацьовує підхід німецького соціолога Ульріха Бека [12], за яким Європа не є спільнотою досвідів, а космополітичною спільнотою, яка має обов'язок приймати все і всіх. Її секретом має бути відсутність субстанції, тобто сутності, радикальна толерантність і радикальна відкритість. Саме на таких засадах триває процес утвердження так званих європейських цінностей, які фактично не мають нічого спільного зі Старим континентом. У великій європейській літературі важко знайти підтримку цим космополітичним вартостям. Як стверджує британський філософ і публіцист Роджер Стратон, “вони викорінюють людей з їхньої культури й традицій. Викорінюють їх з Європи. Відтак вони не можуть бути “європейськими” [13].

Коли б спільність історичної долі мала інший статус у Старому світі, це б проблематизувало інтеграцію у євроструктури Туреччини. Така інтеграція можлива тоді, коли Європа є всім і нічим водночас. Наприклад, Туреччина ніколи не брала участі у великій європейській пригоді, в якій були часи слави і страшні часи, але все це накладається на спільний досвід, пам'ять. Однак коли хтось вказує на ці відмінності, одразу чути докір: хочете зробити з Європи клуб християн і виключити турків. Іншими словами: хочете пробудити зі сну старі європейські демони. Спрацьовує ідеологема, що “Європу можна було збудувати тільки на відкиданні національних відчуттів”, на свідомості, яка збудована на словах: “Ніколи більше”. Це “ніколи більше” мало би означати ніколи більше нацистського імперіалізму. Однак його трансформували в інше русло, в інші зобов'язання: європейські народи попросили глибоко дистанціюватися від самих себе.

Фінкелькрот зауважує: “Оскільки не дозволено (згідно з кодексом політичної коректності) говорити про націю, її заміняють словом “суспільство”. Ця підміна шкідлива, адже у цьому контексті суспільство — це чиста сучасність — сучасні конфлікти й сучасні потреби. Це простір негайності й тимчасовості, розпаду на групи за інтересами, створення окреслених певними іменниками спі-

льнот, наприклад, за статтю, релігією, походженням... Всередині такого суспільства можуть бути відсутні контакти між групами..." [10].

Французька преса потурає вище окресленим тенденціям. Наприклад, перед референдумом щодо європейської конституції один з лідерів радикальної італійської лівиці Антоніо Негрі надрукував в газеті "Liberation" статтю під промовистим заголовком "Покінчімо раз і назавжди з лайном національної держави" [14]. Фінкелькрот називає це чистісіньким шаленством. Адже національна держава є європейським витвором в історичному та політичному сенсі. Саме національна держава була основою для демократії на нашому континенті. Фінкелькрот не розуміє, чому, наприклад, Польща, на яку напав Гітлер, мала б перестати бути державою, в ім'я боротьби з Гітлером після його смерті?

Історична деконтекстуалізація подій. Суть цього методу полягає у створенні маніпулятивних аргументаційних точок відліку, які затіняють справжню суть події. Ілюстрацією такого методу є висвітлення проблеми тероризму, зокрема атаки на Нью-Йорк та Вашингтон 11 вересня 2001 року. Тоді відбувся перший акт масового насилля у США від часу війни 60-х років XIX століття. Вперше за останні 150 років американці стали жертвою зовнішньої атаки у своїй країні. У свідомості американців відбулася переоцінка вартостей, пріоритетів: прагнення безпеки переважило бажання свободи. Однак усе це стосується, насамперед, сприйняття терору, і не дає підстав говорити про нову специфіку самого тероризму. Він є несамодостатнім явищем і має переважно характер реакції. Проте це не завадило більшості світових ЗМІ уже наступного дня після терактів у Нью-Йорку та Вашингтоні вийти з гаслами на зразок "Нова ера. Шокуючий початок" [15]. Так було створено малообгрунтовану аргументаційну точку відліку для пояснення світових подій і тенденцій упродовж наступних років, зокрема антитерористичних дій і таких їхніх наслідкових утворень, як поняття "Нова Європа", новий світовий порядок, що поборює старий устрій у всіх його виявах — від політики і права до літератури, мистецтва, кінематографії й освіти. Озброєна "креативною деструкцією" новизна стала основною цінністю й ознакою прогресивності. Як наслідок, в аргументах антитерористичної пропаганди ігнорують історичним контекстом терору. Терор не має виправдання, але причини в нього є, й відповідальна журналістика має з'ясувати їх чесно, тобто "в найширшому горизонті історичної дійсності" [16]. Виклик тероризму втрачає бодай якусь частку своєї критичності, коли пояснено джерела виклику.

У книжці "В країні хворої уяви" [17] Юзеф Тішнер пише, що кожна втеча від історії є оцінкою історії й поверненням до історії як реальності, яку треба заперечувати. І завжди відбувається так, що це заперечення робиться не з позиції вічності, а з позиції якогось моменту історії, котрий визнається за "абсолютний".

-
1. *Егер О.* В 4 т. Т.1. Древний мир / О. Егер. М.: ООО "Издательство АСТ": СПб.: "Издательство "Полигон", 2001. 664 с., ил.
  2. *Каганець І.* Мова і війна (доступно з: www.sd.org.ua/news.php?id=1205).
  3. *Zanussi K.* Bigos nie zginie! ...w rodzinnej Europie. Warszawa, 2003. 121 s.

4. Śmierć Boga zniszczyła politykę. Rozmawiają Marcel Gauchet i Maciej Nowicki // Idee z pierwszej ręki (Antologia najważniejszych testów "Europy" — sobotniego dodatku do "Dziennika"). Warszawa, 2008. 398 s.
5. Вехи; Интеллигенция в России: Сб. ст. 1909-1910. М., 1991. 462 с.
6. Норман Наймарк: Масове вбивство представників свого народу є таким же тяжким злочином, як і винищення людей інших національностей // День. 2011. 29 квіт.
7. *Howiecki M.* Krzywe zwierciadło. O manipulacji w mediach. Lublin, 2003. 232 s.
8. Europa nie narodziła się w Auschwitz. Rozmawiają Alain Finkielkraut i Maciej Nowicki // Idee z pierwszej ręki (Antologia najważniejszych testów "Europy" — sobotniego dodatku do "Dziennika"). Warszawa, 2008. 398 s.
9. *Алексіс де Токвіль.* Давній порядок і революція. К., 2000. 224 с.
10. *Finkielkraut A.* Qu'est-ce que la France. Stock, 2007.
11. *Капуściński R.* Podróże z Herodotem. Kraków, 2004. 262 s.
12. *Beck U.* Władza i przeciwwładza w epoce globalnej. Nowa ekonomia polityki światowej. Warszawa, 2005. 412 s.
13. Póki istnieje Polska, nie zginie wolność słowa // Rzeczpospolita. 2005. 25 maja.
14. *Negri A.* Oui, pour faire disparaître cette merde d'État-nation // Libération. 2005. 13 mai.
15. *Мейс Дж.* Нова ера: шокуючий початок // День. 2001. 13 верес.

**DEHISTORIZATION OF CONSCIOUSNESS AS A PRECONDITION
FOR EFFECTIVENESS OF MANIPULATIVE IDEOLOGEMES
IN CONTEMPORARY JOURNALISM**

Taras Lylo

Ivan Franko National University of Lviv,
Generala Chuprynky str. 49, 79044, Lviv, Ukraine

Tel. office: (032) 239-41-55

E-mail: tlylio@ukr.net

The article attempts to analyze the method of manipulation of historical memory in modern media and specification of manipulative ideologemes creation on the basis of cliocide.

Key words: journalism, publicism, ideology, manipulation, chauvinism of modernity, the historical truth, political correctness, historical amnesia.

**ДЕИСТОРИЗАЦИЯ СОЗНАНИЯ
КАК ПРЕДПОСЫЛКА ЭФФЕКТИВНОСТИ
МАНИПУЛЯТИВНЫХ ИДЕОЛОГЕМ В СОВРЕМЕННОЙ ПУБЛИЦИСТИКЕ**

Тарас Лыльо

Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Генерала Чупрынки, 49, 79044, Львов, Украина

Тел. оф.: (032) 239-41-55

E-mail: tlylio@ukr.net

Проанализировано способы манипуляции исторической памятью в современных СМИ, а также специфику создания манипулятивных идеологем на почве деисторизации сознания.

Ключевые слова: журналистика, публицистика, идеологема, манипуляция, деисторизация, шовинизм современности, историческая правда, политическая корректность, историческая амнезия.

Стаття надійшла до редколегії 10.09.2011

Прийнята до друку 06.11.2011